

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

THOMAS R. MALTHUS'UN VE KARL MARX'IN YOKSULLUK VE NÜFUS KAVRAMLAŞTIRMASI*

Jale SABBAĞ

İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: jalesabbag@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7885-030X>

ÖZET

En iyi bilinen nüfus teorisi, Malthus'un nüfus teorisidir. İngiltere'nin hızla artan nüfusu, yanlış yönlendirilmiş bir Yoksul Yasası ile teşvik edilmiş ve bu Malthus'u çok derinden rahatsız etmiştir. 1798 yılında Malthus, "Nüfus İlkesi Üzerine Bir Deneme" adlı çalışmasında nüfus artışı ve gıda üretimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Malthus'un nüfus teorisi birçok insan tarafından desteklenmiştir ancak 19. yüzyıl sosyoloğu Karl Marx yoksulluk ve açlığın nüfus artışının değil kapitalist ekonominin bir sonucu olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca zenginliğin adil bir şekilde dağıtılmasıyla, gıda kaynaklarının nüfus artışına ayak uyduracağını savunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Malthus, Marx, Nüfus teorisi, Yoksulluk*

POVERTY AND POPULATION CONCEPT OF THOMAS R. MALTHUS AND KARL MARX

ABSTRACT

The best known population theory is Malthus' population theory. The rapidly growing population of England was encouraged by a misguided Poor Law, which made Malthus very deeply disturbed. In 1798, Malthus examined the relationship between population growth and food production in "An Essay on Population Policy". Malthus' population theory was supported by many people, but the 19th century sociologist Karl Marx claimed that poverty and hunger were not the

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Atf (APA): Sabbağ, J., (2020), Thomas Robert Malthus'un ve Karl Marx'ın Yoksulluk ve Nüfus Kavramlaştırması, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 12 (1): 36-49.

result of population growth, but a result of the capitalist economy. He also argued that with a fair distribution of wealth, food resources would keep pace with population growth.

Keywords: *Malthus, Marx, Population Theory, Poverty*

JEL Code: *B19*

GİRİŞ

Thomas Robert Malthus 1798’de toplumun gelecekteki iyileşmesini etkilediği için “nüfus teorisi üzerine bir deneme” yayınladı. Malthus’un görüşü, nüfusun artması ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceği yönünde olup, nüfus ve ekonomi ilişkisine yönelik kötümser bir yaklaşımda bulunmaktadır. Malthus’un nüfus teorisi birçok insan tarafından desteklendi. Ancak Karl Marx, Malthus’un bu görüşünü eleştirmektedir. Marx toplumda iyi bir örgütlenme olursa nüfusun fazlalığının sorun yaratmayacağı, işsizlik ve yoksulluğun ise asıl nedeninin kapitalizm olduğunu belirtmektedir. Zenginliğin adil bir şekilde dağıtılması halinde gıda kaynaklarının nüfus artışına ayak uyduracağını savunmaktadır.

Bu çalışmadaki amaç, nüfus artışının, ekonomik büyüme ve yoksulluk ile olan ilişkisi ve bu kavramlar üzerindeki etkileri tarihsel süreçte geliştirilmiş olan Malthus’un nüfus teorisi ve Karl Marx’ın yoksulluk ve nüfus kavramlaştırmasına bağlı olarak ortaya konulmaya çalışılmasıdır. Bu çalışmadaki hipotez, Karl Marx’ın, Malthus’un nüfus artışı ile ilgili görüşlerini eleştirerek iyi bir örgütlenme olursa nüfusun fazlalığının sorun yaratmayacağı, işsizlik ve yoksulluğun ise asıl nedeninin kapitalizm olduğu konusundaki çıkarımı iktisadi kalkınma ve büyümeyi desteklemektedir.

1. KARL MARX VE THOMAS ROBERT MALTHUS’UN KISA BİYOGRAFİLERİ VE 1840’LAR LONDRASI

1.1. Karl Marx’ın Biyografisi

Karl Marx, 5 Mayıs 1818’de Rheinland’daki Trier kasabasında, Yahudi kökenli bir anne ve babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Fakat ailesi Karl küçükken 1816’da Protestanlığa geçer (Faccarello vd., 2016: 1). Trier’de bir Gymnasium’dan mezun olduktan sonra, Marx üniversiteye girerek, önce Bonn’da ve daha sonra Berlin’de tarih ve felsefe ağırlıklı hukuk okudu. 1841’de

üniversiteyi bitirdi ve Epikür felsefesi üzerine doktora tezi verdi. O sırada Marx, görüşlerinde Hegelci bir idealistti. Marx, öğrenimini tamamladıktan akademik kariyer yapmak için Bonn şehrine gitti. Ancak 1841 yılında profesör olan Bruno Bauer'ın Bonn'da ders vermesini engelleyen hükümetin politikası nedeniyle Marx akademik kariyer yapmaktan vazgeçti (Lenin, 1918: 4).

Marx bu durumdan dolayı gazeteciliğe döndü ve 1842 başlarında aydınlanmış vatandaşlar ve sanayiciler tarafından kurulan Köln'deki Rheinische Zeitung için yazılar yazmaya başladı. Ancak, Sansür Kurulu yetkilileri tarafından kuşkuyla izlenen Rheinische Zeitung, 1843 yılının Mart ayında yasaklandı (Faccarello vd., 2016: 2).

Marx, 1845'te Fransa'dan ihraç edildi ve Brüksel'e taşındı. 1845-46'da Marx ve Engels, yayınlanmamış olmasına rağmen, kendi tarih teorilerini ve özellikle de fikirlerin toplumdaki yerini belirleyen Alman İdeolojisini yazdı. Marx ve Engels'in 1848 başlarında Komünist Birliği'nin manifestosu olarak yazdığı Das Kommunistische Manifest (Komünist Manifesto), Marx'ın tarih, siyaset ve ekonomi hakkındaki görüşlerinin devrim niteliğindeki etkilerinin klasik sunumudur. 1848'deki devrimci yükselişte Marx Almanya'ya döndü, ama devrimci hareketin yenilgisiyle, önce Paris'te, daha sonra 1849 Ağustos'unda hayatının geri kalanında sürgünde yaşayacağı Londra'ya gitmek zorunda kaldı (Rosen, 1998: 4). Londra'dayken Engels'le beraber çalışmaya başladı. Burada Komünist Birliği'ni yeniden canlandırmak ve yeniden düzenlemek için ellerinden geleni yaptılar (Marx, ve Engels, 2010: XIV).

Kuramsal faaliyetleri, esas olarak politik ekonomi ve özellikle kapitalist sistemin analizi üzerine çalışmaya yönelikti ve böylece 1867'de Das Kapital'in 1. Cilt'ini yayınladılar (Rosen, 1998: 4). Daha sonra, Haziran 1872 ve Mayıs 1873 tarihleri arasında, ikinci bir baskısı ve aynı yılın sonunda, üçüncü bir ciltte taksitle yayınladı. Bunlar hayatında yayınlanan basımlardır. Ölümünden sonra Frederik Engels iki tane daha yayınladı (Merlassino, 2011: 1).

Ağustos 1861'de Marx tekrar kendini ekonomi politiğinin eleştirisine adanmış, 1863 yılının Haziran ayına kadar, paranın sermayeye, ticari sermayeye ve her şeyden önce ekonomistlerin artı-değeri açıklamaya çalıştığı çeşitli teoriler üzerine çalıştı (Musto, 2018: 12-13).

Ekonomi politiğe ek olarak Marx, Fransa'daki Sınıf Mücadeleleri (1850), Louis Bonapart'ın On sekizinci Brumaire (1852) ve Fransa'daki İç Savaş (1871) üzerine

üç çalışma yazdı. Birçok eleştiri yazıları arasında Gotha Programının Eleştirisi (1875), Marx'ın sosyalizm anlayışına ve onun adalet fikirlerine olan ilgisine ışık tuttuğu için özellikle önemlidir (Rosen, 1998: 4). Son yıllarda Marx ciddi sağlık sorunlarıyla boğuştu ve 14 Mart 1883 yılında öldü (Berlin, 2013: 262).

Marx önceleri sol-Hegelciler'in etkisinde kalmış fakat 1845 yılında sadece eleştiri yapmakla ve pratiğe dair bir şey söylememekle suçladığı sol-Hegelcilerle olan ilişkisini kesmiştir (Topakkaya, 2008: 380).

1.2. Thomas Robert Malthus'un Biyografisi

Robert Malthus 13 Şubat 1766'da doğdu. Sunderey'de Doping yakınlarındaki Westcott'ta büyüdü. Babası Daniel Malthus, o dönem David Hume ve Jean Jacques Rousseau gibi ileri görüşlü pek çok düşünür ile tanışan bir soyluydu. Malthus'un babasıyla yaptığı görüşmeler, entelektüel gelişimini çok etkilemiş olsa da, genellikle görüşleri birbirlerinden farklıydı (Pavlık, 2016: 338).

1779'dan 1781'e kadar Thomas Robert Malthus, Reverend Richard Graves tarafından Bath yakınlarındaki evinde eğitim gördü. Malthus daha sonra 1784'te Cambridge Üniversitesi'ne girdi ve 1788 yılında mezun oldu. 1793'te aynı üniversitede akademisyen olan Malthus, 1804'de evlenene kadar bu görevini sürdürdü (Hodgson, 2004).

1798'de Malthus, toplumun gelecekteki iyileşmesini etkilediği için "nüfus teorisi üzerine bir deneme" yayınladı. Yayınlamış olduğu denemede nüfus artış hızı ve gıda arzındaki yavaş artış arasındaki eşitsizliğe dikkat çekti. Buna ek olarak savaş, kıtlık ve hastalığın, aile büyüklüğünün sınırlandırılması için olası etkenler olduğunu belirtti. Çalışması büyük yankılar uyandırdı ve birçok yeni tartışmaya neden oldu. 1803'te politik felsefenin politik ekonomiye ve ahlaki kısıtlama kavramına yol açtığı bir veri kütesini dağıtan çok daha büyük bir sosyolojik tez yayınladı ve sonrasında tartışmalar devam etti (Dunn, 1998: 76).

Malthus 1805'te, East India Company'nin Koleji'nde ekonomi politik başkanlığa seçilen ilk kişiydi (MacDonald, 2017: 9). Kolej, güçlü bir ticaret şirketi olan East India Company'nin yöneticilerini yetiştirmek için kuruldu. Malthus, 1819'da İngiltere'nin önde gelen bilimsel araştırma akademisi olan Royal Society'ye seçildi. Beş yıl sonra, bir yazar olarak ününden dolayı (Royal Society for Literature) Kraliyet Edebiyat Topluluğu'na katıldı. Bu arada Malthus, araştırmasının temel konusu olan ekonomi politiği araştırması için dernekler

oluşturmada aktif olarak yer aldı. 1811'de İngiliz David Ricardo'yla tanıştı (Course Hero, 2018: 7).

Malthus, David Ricardo'nun farklı görüşleri olmasına rağmen iki yakın dosttular. Dostunun aksine, Malthus korumacı Tahıl Yasalarının korunmasını destekledi (Hodgson, 2004).

Malthus'un daha sonraki yazıları çok çeşitli ekonomik konuları kapsamaktaydı. 1820'de Pratik Uygulamalara bir Bakış Açısıyla düşünülen Politik Ekonomi Prensipleri adlı tezinde, Malthus, ekonomik teoriye tartışmalı olarak temel bir katkı sağladı. İskoç filozof Adam Smith'in arz ve talep hakkındaki düşüncelerini iyileştirerek, talep ve fiyat arasındaki ilişkiyi açıklayan bir talep programı fikrini önerdi. 29 Aralık 1834'te öldüğü zaman, Malthus kendini zamanının en önde gelen İngiliz ekonomisti olarak kabul ettirmiştir (Course Hero, 2018: 7).

1.3. 1840'lar Londra'sı

1840'lı yıllarda İngiltere, askeri, ekonomik, teknolojik ve finansal olarak dünyanın lider iktidarıydı. Bununla birlikte, liderliğini sürdürüp sürdüremeyeceği konusunda yaygın bir şüphe vardı. Ekonomik konulardaki en yaygın tartışmalar özellikle gıdanın ticaretiyle ilgili engellerdi (Odlyzko, : 2).

İngiliz sanayi devrimi, bir sanayi ekonomisi yarattı. Gündelik söylem endüstrileşmeyi ve ekonomik büyümeyi bir araya getirirken, İngiltere, hızlı ekonomik büyümeden ziyade belirgin şekilde gerçekleşen yapısal değişimler bakımından dikkat çekmekteydi. Özellikle İngiliz iş gücü 1840'lı yıllarda serbest ticarete geçmeden önce bile büyük ölçüde sanayileşmişti (Crafts ve Harley, 2002: 1).

Tahıl yasaları, 1815'te Napolyon Savaşları'nın sona ermesinden sonra tarımda düşen fiyatlara bir cevap olarak ortaya çıktı. Amaç, İngiltere'deki geleneksel toprak aristokrasisinin temel gelir kaynağı olan ekonomik faaliyetlerini korumaktı. Parlamento, toprak sahipleri tarafından yönetildiğinden, bu korumacı tedbirin geçişini güvence altına almakta zorlandılar. Yasa, belli bir fiyat üzerinden tahıl ithalatına izin verdi ancak bu fiyatın altına düşüldüğü durumda ithalatı yasakladı. Toprak sahipleri için kabul edilebilir olan tahıl fiyatı sabit şekilde kaldı. Ancak, Sanayi devrimi, üretim yapısında önemli değişiklikler meydana getirdi ve yükselen sanayiciler, toprak sahiplerinden farklı olarak, serbest ticarete açık bir ilgi gösterdiler (Pose, 2017: 124).

1845'te İngiltere, zoraki şekilde tüm görünümlere açık bir krizle karşı karşıya kaldı. Üreticilerin mükemmel ve hızlı gelişimi, dış pazarların genişlemesini ve talebin artmasını sağlamıştı. Her on yılda bir sanayinin gelişimi genel bir ticari çöküşle şiddetli bir şekilde kesintiye uğradı (Engels, 1885: 12).

Tahıl Yasaları olarak bilinen kanun dizisi, yaklaşık 500 yıldır İngiliz toplumunun bir özelliğiydi. 1760'lı yıllara kadar sağladığı etki iyiydi ve fiyatları dengeliydi. Ancak 1791'den sonra Parlamento, arazi sahiplerini koruyan bir dizi yeni yasa çıkardı ve bu da ithalatı kısıtlayarak tahıl fiyatlarını artırma amacını taşıdı. 1815'ten 1869'da Napolyon Savaşları'nın ayaklanması sırasında alakasız olsa da, Tahıl Yasaları ekmek maliyetini açıkça artırdı. 1815-1846 yılları arasında, tüketimin yaklaşık yüzde 90'ı ülke içinde üretildi. Bu dönemde İngiliz toplumu hem sanayileşmeye hem de hızlı nüfus artışına yöneliyordu ve bu da ülkenin kendini besleyememesiyle sonuçlandı (Ward, 2004: 245).

Ekonomik Politika Teorisi son on yıllarda önemli bir dönüşüm geçirdi. Önceki analizlerde sosyal refahın maksimize edilmesini belirleyen koşullar incelenirken, şu an refah maksimizasyonu kurallarına aykırı olan politikaların varlığını açıklamak için politik güçler ve ekonomik çıkar grupları yapılan analizlere açıkça dahil edilmiştir. Ancak, iktisatçılar, bu politikaların yalnızca temel çıkar grupları temelinde açıklanıp açıklanamayacağı ya da politik sürecin ideolojilerin ve siyasi tercihlerin rolü için bir miktar özerkliği koruyup korumayacağı konusunda bölünmüştür. İngiltere'deki serbest ticaretin, 1846'da Tahıl Yasalarının parlamento tarafından yürürlükten kaldırılması zaferi, ekonomik politikanın belirlenmesinde ideoloji ve çıkarlar arasındaki etkileşimin zengin bir örneğini oluşturdu. Tahıl Yasaları, parlamentoya egemen olan toprak sahiplerine fayda sağlayan, uzun zamandır devam eden ve İngiliz tarımına koruma sağlayan bir yasaydı. Ondokuzuncu yüzyılın başlarında, Tahıl Yasaları, ekonomik büyüklük ve politik etkide teorik gelişmelerin ekonomi üzerindeki zararlı etkilerine işaret ettiği gibi, üretim çıkarlarına karşı saldırıya uğramıştır. Kişinin yaklaşımına bağlı olarak, yürürlükten kaldırma, iktidardaki ekonomik çıkar grupları arasındaki kaymaların veya fikirlerin gücünün doruğa çıkmasının sonucu olarak görülmüştür (İrwin, 1989: 41).

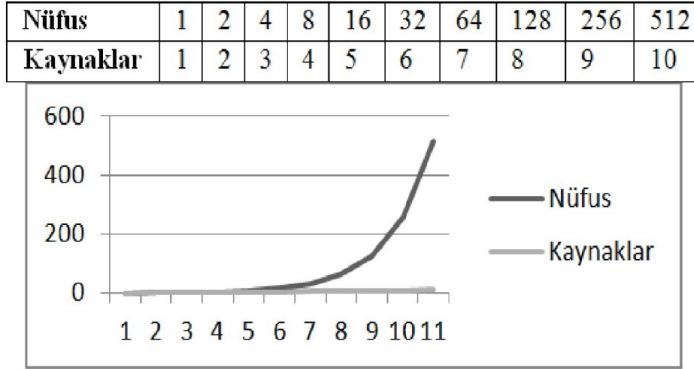
1815, 1828 ve 1842, tahıl yasalarında önemli değişikliklerin yapıldığı yıllar oldu. Tahıl Yasası mevzuatının tarihine paralel olarak, gıdanın korunmasına karşı önemli demografik ve ekonomik değişiklikler oldu. 1811'den 1841'e kadar İngiltere'nin nüfusu 12,6 milyondan 18 milyona yükseldi ve İngiliz çiftçiler yurt içi pazarda yeterli ürün elde edemediler (Schonhardt-Bailey, 2006: 11).

2. KARL MARX VE MALTHUS'UN NÜFUS TEORİLERİ

2.1. Malthus'un Nüfus Teorisi

Malthus, 1798'de Nüfus Teorisi'ni yayınladı ve gelecek yüzyıl için, siyasal ekonominin yeni disiplini kendi düşüncesini kendi temel ilkeleriyle birleştirdiği için, nüfus teorisi büyük ölçüde bir Malthusçu çerçeve içinde gerçekleşti (Hodgson, 2009: 742).

Malthus'un nüfus teorisinde, nüfus 1, 2, 4, 8, 16, 32... olarak geometrik bir dizi biçiminde artarken, gıda maddeleri ise 1, 2, 3, 4, 5, 6 ... şeklinde aritmetik bir dizi olarak artmaktadır (Henderson, 1992: 140).

Kaynak: (Aktan, Yay ve Yay, 2019:25)

Malthus, nüfusun katlanarak artış gösterdiğini, ancak gıda üretiminin artma potansiyelinin doğrusal olduğunu ifade etmektedir. Burada ana husus, üreme oranlarının her zaman toprağın tarımsal taşıma kapasitesini aşmasıdır (Keller, 2010: 415).

Malthus, insanlığın mükemmelleştirilebilirliği için en iyi durumun, tarih boyunca kaydedilen ilerlemenin kayıtlarına dayandığı sonucuna vardı. Ancak nüfusun gücü ile gıda üretimi arasındaki doğal eşitsizliğin bu iyileşmeye sınırlar getirdiğini düşündü (Hammond, 2013: 5).

Malthus'un nüfus görüşü, insan davranışının doğa tarafından yönlendirildiğini ve doğaya sahip olma olasılıkları arttıkça çok sayıda çocuk sahibi olacakları

varsayımına dayanır. Nitekim doğurganlık ve ölüm oranları arasındaki dengeye ilişkin Malthus demografik teorisi, doğanın genel kanunları olarak adlandırdığı insanlara dair temel felsefesine dayanmaktadır. Malthus, hayatın gerekliliklerini yeterli ölçüde elde etmenin zorluğunu, nüfusun kontrol edilmezse, gıda üretiminden daha fazla artacağından dolayı büyük bir sorun olacağını ifade etmektedir (Brezis ve Young, 2003: 3-4).

2.2. Karl Marx'ın Malthus'un Nüfus Teorisine Eleştirileri

Malthus, olası varsayımlarından nüfusun doğal artışının geometrik olduğunu, bundan dolayı yüksek artış oranlarının sadece “nüfusun geometrisi” nin sonucu olduğunu ifade etmiştir. Marx, aksine, yüksek artış oranlarının sosyoekonomik nedenlere bağlı olduğunu öne sürdü. İlk olarak, kapitalist birikim, büyük bir genç emekçi nüfus fazlasına ihtiyaç duymuştur. İkinci olarak, sanayi üretiminin ve kapitalist sömürünün doğası gereği, çok yüksek ölüm oranına ve işçiler için çok kısa bir ömre neden olmuş, böylece yaşamın temel kitlesinin hızlı bir şekilde yeniden üretilmesini sağlamıştır (Jermain, 1975: 178).

Marx, evrensel bir nüfus yasası olmadığına inanıyordu; Ona göre, her sosyal sistemin farklı bir yasası vardır. “Aşırı nüfus” un kapitalizmin özelliği olduğunu belirtmiştir. Çünkü “değişken sermaye” nüfustan daha az hızlanma eğilimindedir. “Değişken sermaye” için daha yavaş büyüme oranı, kapitalistlerin emek üretiminin bir parçasını birikim süreci içinde yönlendirme pratiğine dayandırmıştır. “Aşırı nüfus” başka bir değişle “göreceli artan işgücü” veya işsizlik kapitalist üretim tarzı tarafından yaratıldı. İşsizliğin hem kapitalizmin gerekli bir sonucu olduğu hem de onun devamlılığı için gerekli olduğunu belirtmiştir. Marx, sosyalizm için açık bir nüfus yasası geliştirmemiştir. Yeni toplum biçiminin çalışan kitlelerin yaşam düzeyini yükselteceğini ve bunun da ölüm oranını azaltacağını düşünmüştür. Ona göre, kapitalist sınıfın ortadan kaldırılması ve emek üretiminin bir kısmını saptırma pratikleri, “değişken sermaye”nin nüfusla aynı oranda yükselmesine neden olacaktır (Brackett, 1968: 160).

Marx'a göre insan doğayı kontrol eder. İnsanın, geçimin ötesinde üretim yapmasına izin veren ve Malthus'un tarif ettiği ikilemden etkilenmeyeceğini garanti eden bu yeteneğidir. Marx'ın görüşüne göre, doğurganlık ile ilgili kararlar üretim biçimleriyle ve aynı zamanda sosyal sınıfla ilişkili olduğundan, burjuva ve proletarya arasında aile kararlarında bir fark olması gerektiğini ve bu sınıflar

arasında ekonomik farklılıkların olduğunu vurgulamaktadır (Brezis ve Young, 2003: 6).

Tarihsel materyalizmde Marx Engels’le birlikte, kendi başına bir nüfus teorisi formüle etmemiştir, fakat yöneten nüfus olarak gördüğü bir dizi temel ilkeyi ve onun ekonomik ve sosyal bağintılarını formüle etmiştir. Malthus’un “soyut” nüfus ilkesinin tersine, Marx, doğal ve evrensel nüfus yasasının olamayacağını dile getirmiştir. Nüfusun farklı toplumlarda hüküm süren sosyal ve ekonomik koşullar tarafından belirlendiğini, her tarihsel üretim tarzının, tarihsel olarak kendi sınırları içinde geçerli olan kendine özgü nüfus teorisine sahip olduğunu belirtmiştir. Marx, insanların müdahalesi olmadığı sürece sadece bitki ve hayvanlar için soyut bir nüfus teorisi olduğundan söz etmektedir (Meek, 1954: 31-34).

Kapitalist üretim tarzı altında, tarihsel olarak özel bir "nüfus kanunu" devreye girer, bu da egemen üretim ilişkileri ile bağdaştırılır. Kapitalist gelişme sürecinde, “nüfusun nispi fazlası” veya “endüstriyel yedek ordu” geleneksel üretim yöntemleri, mekanizasyon ve endüstriyel krizlerin yok edilmesiyle üretilir ve çoğaltılır. Ardından ortaya çıkan "aşırı nüfus", doğal koşullara veya gıda arzına değil, sermaye birikiminin ihtiyaçlarına bağlıdır. Yani sermaye, hızlı ve kolay bir şekilde çizebileceği ve işçi sınıfının isteklerini kontrol altında tutacak bir yedek emek gücü ordusu gerektirir. Kıtılık, bu bağlamda, kâr ve rekabet mantığına göre çalışan küçük bir kapitalist sınıfın altında üretim araçlarının yoğunlaşması nedeniyle istihdamın azlığıdır (Perelman, 1979: 83).

Marx’ın nüfus tartışması, iki önemli noktada Malthus’un görüşüyle farklılık oluşturmaktadır.

1. Yoksulluğun fakirliğin suçu olduğunu söyleyen marx, hatanın genel olarak kapitalist üretim ve özellikle de kapitalist sınıftan kaynaklandığını savunur;
2. Nüfus problemleri sınıf ilişkilerinden kaynaklanan bir sorundur (Jermain, 1975: 140).

3. KARL MARX VE THOMAS ROBERT MALTHUS’A GÖRE NÜFUS ARTIŞININ YOKSULLUKLA İLİŞKİSİ

Yoksulluk, genellikle olumsuz sosyal sonuçlara neden olan ekonomik kaynakların eksikliği olarak tanımlanmaktadır (Mood ve Jonsson, 2016: 633). Yoksulluk, fakir

bir insanın kendini bulduğu durumun bir sonucu olarak ortaya çıktığı gerçeğine dayanan bir teoridir. Fakir kişi, bu nedenle, üretim sistemi olan bir dizi faktörden kaynaklanan koşulların kurbanıdır (Manjoro, 2017: 3).

Marx, yoksulluğun nedenini bireyden çok toplumsal etkenlere bağlamaktadır ve yoksulluğun ortaya çıkmasında tüm suçun kapitalizmde olduğunu ve yoksulluğun, kapitalizmin varlık nedeni olduğunu ifade etmektedir. Kapitalizmin sermaye birikimini sağlaması ve düşük ücretli emek bulabilmesi için yoksulluk gereklidir. Aslında yoksulluğun nedenlerinden biri de kaynakların adil bir şekilde çalışanlara dağıtılmamasıdır. Adaletsiz dağıtımın olduğu bir ortamda yoksulluk da devam eder (Demirtürk vd.,2011: 36).

Marx, yüksek doğurganlığın yoksulluğun bir nedeni değil, bir belirtisi olduğunu ileri sürmektedir. Yoksulluğun altında yatan nedenlerinde köklü bir dönüşüm sağlayarak yaşam standartlarının yükseleceğini ve doğum oranlarının düşmeye başlayacağını belirtmektedir (Sinding, 2008:3).

Yoksulluğun yüksek oranda görülmesi, yüksek doğum oranlarına yol açmakta, bu da yoksulluk içinde yaşayan nüfusun yüksek oranda artmasına yol açmaktadır (Mallick ve Ghani, 2005: 599).

Karl Marx, bir nüfusun kendisini doyurabilme kapasitesinin öncelikle ekonomik ve toplumsal örgütlenmeye dayandığını ileri sürmüştür ve yoksulluğun suçlusunun, nüfus artışının değil, kapitalizmin olduğunu ifade etmiştir (Marshall, 1999: 470-471).

Marx ve Malthus için nüfusun başlıca ekonomik sorusu, yoksulluğun nedeni sorunuydu. Malthus biyolojik determinizmi, Marx, kapitalizmin sosyo-ekonomik koşullarını vurgulamıştır. Daha açık bir ifadeyle, Malthus, yoksulluk problemini, bilinçsizce, doğal bir yasa olarak hareket eden toplumun ilkesi açısından tanımlamıştır. Ona göre, nüfus bağımsız bir değişkendi, ekonomik sıkıntıya ve yoksulların bir sınıf olarak ve bir bütün olarak toplum için artan sefaletle yol açmasıyla sonuçlanmıştır. Marx, yoksulluk sorununu bilinçli bir sınıf sorunu olarak tanımlamıştır (Jermain, 1975: 168).

İngiltere’de entelektüellerin tartıştığı ve çözüm aradığı yoksulluk ve İngiltere’nin nüfusunun azalmasıyla ilgili Malthus bu iki konunun birbirine bağlı olduğunu göstererek bir çözüm yolu aradı. Buna göre öncelikle yıllar geçtikçe İngiltere’nin nüfusunun azalmadığını, azalıyor olsaydı tahıl fiyatlarının düşmesi gerektiği

çıkarmasını yapmıştır. Bu nedenle yoksulluğun nedenini aşırı artan nüfusa bağlanıyordu (Gövdere ve Türkoğlu, 2016: 428).

Malthus, savaş zamanında yeterli tarım kapasitesinin sağlanması için, yerli üretimin öncelikli hale getirilmesi ve yabancı ithalattan korunması gerektiğini savundu (Hodgson, 2004: 4).

SONUÇ

Nüfusun hızlı artması, ülkelerin üretimlerini daha da artırırken, fazla tüketimin olmasına da neden olmaktadır. Başka bir deyişle, nüfusun artması ile üretim ve tüketim arasında doğru bir orantı bulunmaktadır (Aktan, 2002: 1). Yapılan son çalışmalar, doğurganlık oranlarının yoksulluk üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğuna dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Bu sonuç, hem mikro hem de makro düzeyde yapılan çalışmalar ile desteklenmektedir. Makro düzeyde yapılan çalışmalar, çalışan yetişkinlerin sayısı çocuk sayısından daha hızlı arttığında kişi başına düşen gelirin de orantılı olarak arttığını ortaya koyan mikro düzeydeki çalışmaları güçlendirir. Toplam düzeyde veya hanehalkı düzeyinde, yetişkin başına düşen çocuk sayısındaki düşüş, ülke ve hane halkı başına düşen kişi başına gelir artışına yol açmaktadır (Mason ve Lee, 2004: 2).

Aşırı nüfus sorunu, yoksulluk sorunuyla ilgili kaygılardan kaynaklanan bir başka sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla başa çıkmak için, aşırı nüfus sorunu ve nüfus artışına yönelik sosyoekonomik kontrollerin incelenmesi dikkate alınmalıdır.

İnsanlık tarihinin önemli kısmı boyunca ekonomilerin evrimi Malthusçu durgunluğa damgasını vurdu. Teknolojik ilerleme ve nüfus artışı standartlara göre düşüktü ve dünyanın çeşitli bölgelerinde kişi başına düşen gelir artış hızı, nüfus artışının kişi başına düşen kaynakların genişlemesi üzerindeki dengelenmesinin etkisiyle daha da yavaşladı. Son iki yüzyılda, aksine, teknolojik ilerlemenin hızı, sanayileşme süreciyle birlikte önemli ölçüde artmıştır. Dünyanın çeşitli bölgeleri Malthusçu düşünceden ayrıldı ve başlangıçta kişi başına düşen nüfus ve nüfus artış hızlarında kayda değer bir artış yaşadı. Ekonomik büyüme yaratamayan, Sanayi Devrimi öncesi dönemde teknolojik ilerlemenin aksine sanayileşmenin ikinci aşamasında üretim sürecindeki beşeri sermayenin artan rolü, nüfus artışının karşı dengeleyici etkilerinden üretkenlikteki kazanımlarını özgürleştirerek demografik bir geçişe yol açmıştır (Ashraf ve Galor, 2008: 1).

KAYNAKÇA

- Abdullah, T. S, vd., (2015), “The Effect of Increase in Population on the Economic Growth of Bangladesh”, *Developing Country Studies*, Cilt:5, Sayı:17, ss.87-95.
- Aktan, C. C., (Ed.), (2002), “Yoksulluk Sorununun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Stratejileri”, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.*
- Aktan, C. C., Yay, T. E., Yay, S., (2019), *Biyoloji ve İktisat: Evrimsel Biyolojiden Evrimsel İktisada, İçinde: Evrimsel İktisat*, (Editörler: C. C. Aktan ve S. Yay), İzmir: Sosyal Bilimler Araştırmaları Derneği, ss. 8-49.
- Ashrafy, Q., Oded G., (2008), “Malthusian Population Dynamics: Theory and Evidence”, *Working Papers, Brown University, Department of Economics.*
- Berlin, I, (2013), “Karl Marx”, *Princeton University Press Princeton and Oxford.*
- Brackett, J. W., 1968, “The Evolution of Marxist Theories of Population: Marxism Recognizes the Population Problem”, *Demography*, Cilt:5, Sayı:1, ss.158-173.
- Brezis, E. S., Warren Y., (2003), “The New Views on Demographic Transition: A Reassessment of Malthus and Marx s views on Population”, *The European Journal of the History of Economic Thought, Taylor & Francis Journals*, Cilt:10, Sayı:1, ss.25-45.
- Course H., (2018), “An Essay on the Principle of Population”, *Study Guide Inc.*
- Crafts, N, Harley, C. K., (2002), “Precocious British Industrialization: A General Equilibrium Perspective”, *Department of Economic History London School of Economics, Working Paper.*
- Demirtürk, R. B., Bozkuş, N., vd., (2011), “Yoksulluk Düzeyinin Modellenmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt:14, Sayı:1, ss.30-67.

Dunn, P. M., (1998), “Thomas Malthus (1766-1834): Population Growth And Birth Control”, *Arch. Dis. Child. Fetal Neonatal Ed.*, Cilt:78, Sayı:1, ss.76-77.

Engels, F., (1885), “England in 1845 and in 1885”, *Commonweal*, ss.12-14.

Faccarello, G., vd., (2016), “Karl Heinrich Marx (1818–1883)”, *Handbook on the History of Economic Analysis*.

Geoffrey M. H., (2004), “Thomas Robert Malthus, (1766-1834)”, *Biographical Dictionary of British Economists*, ss.1-6.

Gövdere, B., Türkoğlu, M., (2016), “Malthus’un Nüfus Teorisine Şarkılı İtiraz: Dickens Yaklaşımı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:21, Sayı:2, ss.427-439.

Hammond, J. D., (2013), “Malthus, Utopians, and Economists”, *Research in the History of Economic Thought and Methodology*, Sayı:33, ss.179-207.

Henderson, J. P., (1992), “Introduction to Thomas Robert Malthus, ‘An Essay on the Principle of Population’, 1798”, *Essays in the History of Mainstream Political Economy*, ss.140-150.

Hodgson, D., (2009), “Malthus’ Essay on Population and the American Debate over Slavery”, *Comparative Studies in Society and History*, Cilt:51, Sayı:4, ss.742-770.

Irwin, D. A., (1989), “Political Economy And Peel’s Repeal Of The Corn Laws”, *Economics And Politics*, Cilt:1, Sayı:1, ss.41-59.

Jermain, D. O., (1975), "Marx on Population: a Critical Review Including a Comparison to Malthus and a New Perspective on Marx" *Dissertations and Theses. Paper 823. Portland State University*.

Keller, D. R., (2010), “Environmental Ethics: The Big Questions”, Wiley-Blackwell; 1. Edition.

Lenin, V. I., (1918), “Karl Marx, A Brief Biographical Sketch With an Exposition of Marxism”, *Priobi Publishers*.

- MacDonald, J. M., (2017), “Malthus and the Philanthropists, 1764–1859: The Cultural Circulation of Political Economy, Botany, and Natural Knowledge”, *Social Science*, Cilt:6, Sayı:4, ss.1-33.
- Mallick, S., Ghani, N., (2005), “A Review of the Relationship between Poverty, Population Growth, and Environment”, *The Pakistan Development Review*, Cilt:44, Sayı:4, ss.597-614.
- Manjoro, A. E., (2017), “Theories Of Poverty Reduction As They Apply To The Gorongosa - Case Study İn Alleviating Poverty Through Local Resources And İnitatives”, *Conference: Outubro 2016*, At Mozambique-Quelimane.
- Marshall, G., (1999), “Sosyoloji Sözlüğü”, *Bilim ve Sanat Yayınları*, (çev. Osman Akmhay, Derya Kömürcü).
- Marx, K., ve Engels, F., (2010), “Marx and Engels 1849-51”, *Lawrence & Wishart, Electric Book*.
- Mason, A., See, S. H., (2014), “The Demographic Dividend And Poverty Reduction”, *Seminar On The Relevance Of Population Aspects For The Achievement Of The Millennium Development Goal*.
- Meek, R. L., (1954), “Malthus-Yesterday and Today”, *Science & Society*, Cilt:18, Sayı:1, ss.21-51.
- Merlassino, V. C., 2011, “Analysis Of Three Different Spanish Translations of Karl Marx’s Das Kapital (1867): Juan. B. Justo (1898), Wenceslao Roces (1946), Pedro Scaron (1975)”, *Department of History of Economic Thought – University of Barcelona Barcelona / Spain*.
- Mood, C., Jonsson, J. O, (2016), “The Social Consequences of Poverty: An Empirical Test on Longitudinal Data”, *Soc. Indic. Res.*, Cilt:127, ss.633-652.
- Musto, M., (2018), “The Writing of Capital: Genesis and Structure of Marx’s Critique of Political Economy”, *Critique Journal of Socialist Theory*, Cilt:46, Sayı:1, ss.11-26.

Odlyzko, A., (2012), “Crushing National Debts, Economic Revolutions, And Extraordinary Popular Delusions”, *University of Minnesota Minneapolis*, MN 55455, USA.

Pavlik, Z., (2016), “Thomas Robert Malthus (1766–1834)”, *Demografie*, Cilt:58, Sayı:4, ss.338–348.

Perelman, M., (1979), “Marx, Malthus, And The Concept of Natural Resource Scarcity”, *Antipode*, Cilt:11, Sayı:2, ss.80-91.

Pose, N., (2017), “The Repeal of the Corn Laws and Brexit in Comparative Perspective: The Enduring Role of Interest Representation, the Renewed Role of Ideas”, *Journal of Public and International Affairs*, Sayı:1, ss.121-138.

Rosen, M., (1998), “Karl Marx”, *The Encyclopedia of Philosophy*.

Schonhardt-Bailey, C., (2006), “From the Corn Laws to Free Trade, Interest, Ideas, and Institutions in Historical Perspective”, *The MIT Press*.

Sinding, S. W., (2008), “Population, Poverty and Economic Development”, *Bixby Forum, The World in 2050*, Berkeley, California.

Topakkaya, A., (2008), “Tarihsel Materyalizm Bağlamında Marx’ı Yeniden Okumak”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:1, Sayı:3, ss.378-396.

Ward, T., (2004), “The Corn Laws and English Wheat Prices 1815-1846”, *Atlantic Economic Journal, Springer;International Atlantic Economic Society*, Cilt:32, Sayı:3, ss.245-255.